

RUSYA'NIN UKRAYNA İŞGAL GİRİŞİMİ BAĞLAMINDA STRATEJİK VE AKSİYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME

Murat ŞENGÖZ*

ÖZ

Günümüzde savaşlar hibrit harp konseptinin bir bileşeni olarak, aynı anda ve nispetlerle konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan yöntemlerle icra edilmektedir. Nitekim günümüzde muharebe alanı ve sivil bölge alanı, harbin sınırları ve parametreleri, başarı kriterleri, askeri kuvvetlerin hassas ve zayıf noktaları, istenen son durum ve benimsenen askeri stratejilerin hüviyeti, geçmiş zaman harpleri ile mukayese edildiğinde oldukça karmaşıktır. Bu nedenle hibrit savaş konsepti, konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan harp teknoloji ve usullerinin muğlak bir harp ortamında müştereken kullanılması anlamında kavramlaştırılmaktadır. Bu kapsamda bu çalışmada açık kaynaklı raporlar nispetinde ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimi kapsamında, Rusya ve Ukrayna Ordularının savaş stratejileri gözden geçirilecektir. Bu kapsamda, mezkur harbin Hibrit Savaş ve Hibrit Barış Konseptleri açısından bir kıymetlendirmesi ve kamu diplomasisi anlamında hatıra getirdiği bazı kritik hususlar üzerine analitik ve kavramsal mahiyette özgün bir değerlendirme yapılacaktır. Böylece, Rusya'nın Ukrayna işgali girişiminin askeri ve askeri olmayan vecheleri ve dünyadaki genel barışı sürdürmek için bu savaştan alınması gereken dersler üzerine bir değerlendirme yapılacak ve Hibrit Barış Konsepti üzerine özgün bir kavramlaştırma yapılarak, sürdürülebilir uluslararası barışın tesisi noktasında bir öneri ortaya koyulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Ukrayna, Askeri Strateji, Hibrit Savaş, Hibrit Barış, Stratejik Savunma.

AN AXIOLOGICAL AND STRATEGIC EVALUATION REGARDING RUSSIAN INVASION OF UKRAINE

ABSTRACT

Today, wars are conducted simultaneously and in proportion regarding conventional and unconventional methods as a component of the hybrid warfare concept. As a matter of fact, today, the battlefield and civil zone area, the borders and parameters of the war, the success criteria, the sensitive and weak points of the military forces, the desired end state, and the identity of the adopted military strategies are more complex comparing to the wars of the past. For this reason, hybrid warfare concepts are conceptualized as the use of conventional and unconventional warfare technologies in a harmony in the means of a very ambiguous warfare environment. In this context, in this study, referencing and regarding open source reports. Also, an analytical and conceptual evaluation will be made on the war strategies of the Russian and Ukrainian Armies regarding Hybrid War and Hybrid Peace Concepts, and some critical issues will be elaborated in terms of public diplomacy. Thus, an evaluation will be made on the military and non-military aspects of Russian invasion of Ukraine. In conclusion, it will be depicted lessons learned from this war will be depicted in order to contribute to sustain general peace in the world, and a proposal will be put forward by conceptualizing the Hybrid Peace Concept.

Keywords: Russia, Ukraine, Military Strategy, Hybrid War, Hybrid Peace, Strategic Defense.

Atf: ŞENGÖZ, M. (2023). "Rusya'nın Ukrayna'yı İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme", *HABITUS Toplumbilim Dergisi*, (4), 1-30.

Citation: ŞENGÖZ, M. (2023). "An Axiological and Strategic Evaluation Regarding Russian Invasion of Ukraine", *HABITUS Journal of Sociology*, (4), 1-30.

Başvuru / Received: 10 Ağustos 2022 / 10 August 2022

* Dr. Serbest Araştırmacı, Ankara/Türkiye. E-mail: muratsengoz74@gmail.com, ORCID Numarası: 0000-0001-6597-0161

EXTENDED SUMMARY

Today, the components of the national security paradigm differ in terms of the scale and nature of the elements that threaten national and international security paradigms and realities, with the increasing dominance of globalization, and the blurring of country borders. Today, with the effect of developments in communication and information technologies and all kinds of effects of globalization, the peoples of the world are isomorphized to a certain extent in the dominance of global and partially regional powers or civilizations. If the focal point of dominant power is a civilized country with advanced democracy, its periphery is also democratized and civilized. or else when the dominant powers are totalitarian and autocratic regimes, the affiliated countries become marginalized and cannot integrate with the civilized world.

At this point, their geopolitical positions determine the destinies of the countries. Unfortunately, these marginal and undemocratic states, which cannot integrate with civilization, turn into closed, insecure and chaos-producing regimes. Anarchy, terrorism, poverty and other problems that arise as a result of the negative globalization of such countries cross borders and are shared by all civilizations of the world together. It is becoming a global set of problems that need to be resolved. For this reason, national security-related features are often manifested as internal and external political issues that states cannot come up with alone.

In this study, the war strategies of the Russian and Ukrainian Armies will be evaluated in general terms with the help of open source reports and hermeneutic reasoning method in the context of the maintenance of international peace within the concept of public diplomacy and hybrid peace. So, an analytical and conceptual evaluation will be carried out.

Today, the international system is consolidated either by the hybrid war theory or, together with real wars and conflicts, through economic manipulations and perception games on governments and public opinion. This real politic marginalizes and alienates the underdeveloped countries from more democratic norms. At this point, the only antidote to all global-scale conventional and unconventional conflicts is the construction of democratic bridges between states and a fair distribution, the use of regional resources for the welfare of the people of the region. In this respect, preventing wars and establishing a global peace and security environment in the world should be ensured by all humanity without exception. At the point of realization of this purpose, efforts should be made with an understanding that puts more

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

emphasis on human rights, in any case, protects the public interest and prioritizes the rights of the individual, in the preservation of the international peace environment. For this, public diplomacy should be applied together with classical diplomatic methods and rather by encouraging collective efforts. On the other hand, desired results cannot be achieved by means of persuasion. At this point, for the establishment of a permanent and sustainable peace environment, it is a necessity to direct public perception by convincing non-governmental organizations and pressure groups such as trade and industry organizations, bar associations, engineering and architecture organizations. In this context, it is certain that joint works to be carried out in the field of culture and art will positively support bilateral and multilateral relations between countries in the context of glorifying cultural riches and revealing common riches. In this sense, joint artistic and cultural activities should constitute an important part of the programs to be held abroad, especially on the occasion of national and religious days. At this point, as a result, Russia's attempt to invade Ukraine is not just an ongoing war between Russia and Ukraine. In a way, this struggle is a part of a global-scale great fight between democratic countries and totalitarian regimes, which will inevitably affect all over the world. If democratic countries become successful at the end of this struggle, maybe the world will become more democratic and more prosperous with emphasis on human rights, or otherwise, national socialist movements will become stronger and some countries will become more marginalized and radicalized. In this context, countries with a stable, reliable and balanced foreign policy understanding, fair within the country, and providing welfare to their people will be among the countries that are carefully followed and referenced by both the domestic and international public opinion. At this point, the goal of public diplomacy as a soft power method is to win the hearts and minds of the peoples, to arouse sympathy and interest. For this, the establishment of a management approach that focuses on the rule of law, advanced democracy, human rights and promises peace and tranquility to the people, not the law of the superiors, will increase the credibility, reliability and success of all diplomatic efforts.

In conclusion regarding the real war between Russia and Ukraine, when the Russian army began its attempt to definitely invade Ukraine in February 2022, most experts in politics, international relations and national security thought that the Ukrainian capital, Kiev, would be captured by the Russian Army immediately and so, the current Ukrainian Government would fall. Their estimation was that instead of the current Government a pro-Russian government would come to power and Ukraine would be completely removed from the Western World and

placed under the control of Russia. However, Russia's advance on Ukrainian territory and capture the At this point, it can already be stated that even if Russia wins the war by completely seizing the Donbas region and Crimea, all nuclear facilities and critical industrial production centers from the Soviet Union, all the ports on the Black Sea coast, including Odessa, and the east of the Dnieper river, this victory will probably be a fake victory for Russia. As a matter of fact, when Putin and his current regime most likely lose their power, or when his administration period ends due to natural reasons, Russia will prefer inevitably to turn to normalizing its economic and political relations with the Western World. So, Russia will probably withdraw to a large extent from the occupied territories in Ukraine and have to pay very heavy war reparations critical and high-value targets that it undoubtedly aimed to capture during the planning phase of the war either took much longer than expected for Russia, or it has not yet been captured despite all the efforts made by Russia. In addition, as the war dragged on, civilian casualties increased, the number of displaced people exceeded intolerable limits, and support for Ukraine in international public opinion united without the exception of a few totalitarian or autocratic states. In the meantime, Russia was isolated from the Western World by an economic boycott, embargo and other sanctions.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements) 1. Bu makalede etik kurul izni gerekmemektedir (Ethics committee approval is not required for this manuscript).

GİRİŞ

Günümüzde ulusal güvenlik paradigmasının bileşenleri, küreselleşmenin global ölçekte hâkimiyetini arttırması, ülke sınırlarının belirsizleşmesi ile güvenliği tehdit eden unsurların ölçek ve mahiyeti bakımından farklılaşmaktadır (Osterud 2008: 283-386). Buna ilave olarak iletişim ve bilgi teknolojilerindeki gelişmelerin ve küreselleşmenin etkisiyle, dünya halkları global ve kısmen de bölgesel güç odakları veya medeniyetlerin hâkimiyet veya tahakkümünde belli ölçülerde izomorflaşmaktadır. Eğer muhatap olunan veya etkisinde kalınan güç odağı ileri demokrasiye sahip medeni bir ülke ise, periferi de demokratikleşmektedir. Diğer yandan eğer etkisi altında kalınan güç odakları, dünya medeniyeti ile bütünleşemeyen ve çağın gereklerini yerine getiremeyen kısmen dışlanmış totaliter ve otokratik kapalı rejimler ise, bu tür ülkelerin periferleri de kaçınılmaz olarak etkisi altında kalınan hâkim güçlerin tesiriyle medeni dünya ile bütünleşememekte ve tersine marjinalleşmekte ve dışlanmaktadır (Hannah 1958; Medvedev 1998: 44-61). Bu kapsamda Rusya, bir emperyal alan inşa etmek amacıyla gücünü ve jeopolitik konumunu istismar etmek suretiyle, çevre ülkeleri antidemokratikleştirerek sömürgeleştirme gayreti içindedir (Martinez 2013: 54-84). Bu bakımdan denilebilir ki,

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

jeopolitik konumları ülkelerin kaderlerini tayin etmektedirler. Ne yazık ki medeniyet ile entegrasyonunu gerçekleştiremeyen marjinalleşme eğilimindeki demokratik olmayan devletler kapalı, güvensiz, kaos üreten rejimlere dönüşmektedirler. Bu tür ülkelerin yarattıkları negatif küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan anarşi, terör, yoksulluk ve diğer sorunlar sınırları aşmakta ve dünyanın tüm medeniyetleri tarafından birlikte çözülmesi gereken global bir sorun kümesi haline dönüşmektedir. Bu sebeple ulusal güvenlikle alakalı meseleler genellikle, ülkelerin çoğu zaman bir tek başlarına çözemeyecekleri iç ve dış politik mevzuların iç içe geçtiği sorunlar kümesi şeklinde kendini göstermektedir. Bu nedenle ülkelerin ulusal güvenlik strateji ve uygulamalarına yön vermek ve müşterek bir devlet aklını hâkim kılmak için teşkil edilen ulusal güvenlik müesseselerinin ülke yönetimindeki yeri ve konumu ile önem ve değeri artmaktadır (Şengöz 2020a).

Ayrıca, günümüzde tehditlerin artan bir ölçekte sınır aşan bir hüviyete evrilerek küresel ve bölgesel güç merkezlerinin süregelen mücadele ve çatışmaların vazgeçilmez birer tarafı olmasıyla birlikte, uluslararası güvenliğin herkesçe adilane bir biçimde kabul edilen ve saygı duyulan meşru bir otoritenin güvenlik şemsiyesinin altında yürütülmesi ve denetlenmesine duyulan ihtiyaç artmaktadır (Markov 2016: 509-516). Bu bağlamda, askeri ve politik güvenlik aynı düzlemde simbiyotik bir ilişki içerisinde birleşmekte, iç ve dış politik arasındaki geçirgenlik artmaktadır (Waewer 2008). Dolayısıyla, iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, ekonomik eşitsizlik, alt kimliklerin belirginleşmesi beraberinde çatışmalar ziyadesiyle bölgeselleşmekte ve küreselleşmektedir.

Nitekim günümüzde tehdit, iki kutuplu dünyanın sona ermesi küreselleşmenin de etkisi ile ölçek ve boyut değiştirmektedir. Tehdit, devlet ve devlet dışı aktörlerin birlikte ve ayrı ayrı ele alınmasını icap ettiren, sınır aşan, aynı anda birden fazla devleti etkileyebilen, mobil, eylemleri itibariyle asimetrik bir hüviyet kazanmaktadır (Şengöz 2020a). Bu nedenle sorunsalın çözümü için çok uluslu, bütüncül bir bakış açısıyla tehdidin tüm öge ve boyutlarını hesaba katan, farklı ve çözüme yönelik bir bakış açısı ve uygulama pratiğine ihtiyaç duyulmaktadır (Şengöz 2020b). Bu kapsamda gelişmiş ülkeler, gelişmemiş ülkelerin hükümetlerini marjinalleştirerek, söz konusu ülkelerin hükümetlerini kolaylıkla kontrol edebilirler ve marjinalleştirdikleri hükümetleri, dördüncü nesil konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan hibrit, asimetrik, belirsiz, muğlak ve bulanık savaş teknikleriyle, topyekün bir savaşa girmeye gereksinim duymaksızın kolaylıkla tasfiye edebilirler. Bu nedenle revizyonist ve saldırgan güç odaklarının mezkur saldırı ve taaruzları ile mücadele için, gelişmekte olan ve gelişmemiş

lkelerin sağlık, eğitim ve kalkınma projelerinin desteklenerek topyekn bir biçimde demokratik kültür ve normlarının geliştirilmesi, yani kaynak ve çabaların savaş yerine, müşterek müreffeh bir insanlık ideali için sevk edilmesi için çaba sarf edilmesi uluslararası barışın tesisi için pek kıymetlidir. Bu ise reel politik düzlemde ancak gelişmiş lkelerin hibrit barış konsepti çerçevesinde hareket etmeleri ile mümkün olabilir.

Tüm bu geliŐmeler ulusal güvenlik konsept ve doktrinlerini de etkilemektedir. Bu kapsamda konvansiyonel savaŐ teknikleri yerini, konvansiyonel harekât ve özel harp konsept ve doktrinlerinin birlikte kullanılmasını zorunlu kılan hibrit savaŐlara (Hybrid war) bırakmaktadır (Osmańczyk 2002: 1869; Hoffman 2007: 20-22; Schroefl ve Kaufman 2014: 862-880; Fleming 2011). Günümüzde savaŐlar, konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan savaŐ konseptlerinin hibrit bir bileŐeni olarak savaŐ alanlarını muđlklaŐtırmakta ve egemen glere sınırlarının çok ötesinde öz savunmaları için önleyici askerî harekât icra edebilme imknı sağlamaktadır (Rothschild Buzan ve Hansen 2007; Gürcan 2012; Thornton 2015: 40-48; Vision-Alonzo 2017). Böylece, askeri çatıŐmalar küresel bir hüviyet kazanmakta, ekonomik ve siyasi istikrar ulusal güvenliğin önemli bir parametresi haline evrilmektedir (Őengöz 2020a).

Nitekim yaşanan bu paradigmal deđiŐimler bir yönüyle, Mackinder'in Kara Hkimiyet, Spykman'ın Kenar KuŐak, Mahan'ın Deniz Hkimiyet ve George T. Runner'ın Hava Hkimiyet teorilerinin günümüzde halen geçerliliğinin ve öneminin devam ettiğine iŐaret sayılabilir (Şengöz 2020b). Bu noktada yine de klasik güvenlik teorilerinden en fazla geçerli olanı, Alman General Profesör Karl Haushoffer'in "Hayat Alanı" teorisi olabilir. Haushoffer mezkur teziyle esasen devletlerin de alegorik olarak canlı organizmalar gibi olduklarından hareketle, güçlendikçe büyüdüklerini ve büyüdükçe yayılarak geniŐlemek zorunda olduklarını ileri sürmekteydi. Elbette Haushoffer'in tezinde belirttiği Şekliyle lkelerin büyüdükçe güçlendikleri ve yayıldıkları bir gerçekliktir, ancak bu süreç günümüzde kendisinin iddia ettiği gibi cebren değil, daha ziyade ekonomik ve kültürel alanda kendini göstermektedir (Şengöz 2020a).

Fukuyama (1992, 1995), Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte, henüz 1993 yılında, tarihin sonu ve son insan teorisi, ile çatışmaların sona erdiğini ve dünyanın batı medeniyeti izomorfizminde birleŐeceđini ne sürmüŐtü. Huntington ise bu birleŐmenin, medeniyetler arasındaki çatışma ile üstün olanın galebesi ile gerçekleŐeceđini iddia etmişti (Ceylan 2006: 233-252). Bu iki teori de özünde sonradan yönetim bilimlerinde, adaptasyon kuramı, olarak geniş kabul görmüŐtür (Şengöz 2020a). Nitekim, adaptasyon kuramına göre salt güçlü olanlar değil, çevreye ve meydana gelen değişimlere adapte olmayı becerenler, kriz ve tehditleri

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

fırsatlara çevirenler hayatta kalır (Darwin 1859: 502). Sun Tzu şöyle der: "Hasmını ve kendini bilersen, yüz kere savaşsan da kazanırsın; hasmını bilmeyip kendini bilersen belki bir kere kazanır, bir kere de kaybedersin; eğer ne kendini ne de hasmını bilmezsen, her savaşta tehlikesesin. Sonuçta, hasmınızı ve kendinizi iyi biliyorsanız, yüzlerce savaşa bile girseniz sonuçtan emin olabilirsiniz" (Sun Tzu 2015). Adaptasyon kuramının temel varsayımı organizasyonların geriye ve ileriye entegrasyonlarını sağlaması, bu suretle kaynak ve pazarla buluşma noktasında tam bir kontrol sahibi olmalarını öngörmektedir. Böylece güçlü olanın varlığını devam ettirdiği, diğerlerinin ise güçlü olanla stratejik iş birlikleri geliştirmek zorunda kaldıkları bir düzenin kaçınılmaz olduğu ileri sürülmektedir. Nitekim uluslararası ilişkilerde de devletlerarası kümelenmeler benzer saiklerle oluşmaktadır, günümüzde küresel güçler arasında doğrudan sıcak bir çatışma yaşanmamakta, bunun yerine mücadeleler ve rakabet ya ekonomik, sosyal ve kültürel alanda, ya da daha ufak ülke topraklarındaki menfaat ve yaratılan (tetiklenen) sıcak çatışmalar üzerinden devam etmektedir (Şengöz 2020a).

Nitekim günümüzde uluslararası sistem hibrit savaş kuramı gereği bir taraftan sıcak savaşlar ve çatışmalarla birlikte ekonomik yönlendirmeler ve hükümetler ve kamuoyu üzerinde gerçekleştirilen algı oyunları vasıtasıyla konsolide edilmektedir (Şengöz 2020a). Bu durum gelişmiş demokratik ülkelerin daha fazla gelişmesini ve zenginleşmesini mümkün kılarken, geri kalmış ülkeleri daha fazla demokratik normlardan uzaklaştırmakta ve marjinalleştirmektedir. Küresel ölçekli konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan tüm çatışmaların tek panzehiri ise devletlerarasında demokratik köprülerin inşası ve adil bir bölüşüm, bölge kaynaklarının bölge insanların refahı için kullanılmasıdır (Şengöz 2020b). Ne yazık ki, insanlık tükenmez aç gözlülüğü ve dizginlenemeyen hırsıyla insanlık medeniyetinin sonunu kendi elleriyle hazırlamaktadır. İnsanlığın aç gözlülüğü ve hırsı geçen yüzyılı dünya tarihinin en kanlı ve en acımasız dönemlerinden biri haline getirmiştir. Bir ve İkinci Dünya Savaşlarında, konvansiyonel silahlara ilave olarak nükleer, biyolojik ve kimyasal silahların da savaş alanlarında kullanılması neticesinde milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir (Şengöz 2020a).

Bu bakımdan savaşların önlenmesi ve dünyada global ölçekte bir barış ve güvenlik ortamının tesis edilmesi istisnasız tüm insanlığın birincil önceliği ve hedefi olmalıdır. Bu maksadın tahakkuku noktasında, küreselleşmenin olumlu etkileri, iletişim ve bilişim teknolojilerindeki müspet gelişmelerden istifade ile uluslararası barış ortamının muhafazasında, insan haklarına daha yoğun vurgu yapan, her halükârda kamunun yararını gözeten ve bireyin haklarını öncelikleyen bir anlayışla gayret sarf edilmelidir. Bunun için klasik diplomatik

yöntemlerle beraber ve daha ziyade kolektif çabalar teşvik edilerek kamu diplomasisine müracaat edilmelidir. Nitekim artık uluslararası ilişkilerde ve ülkenin menfaatlerinin temininde klasik yöntemlerle sadece diğer devletlerinin yönetim erkinin ikna edilebilmesi neticesinde arzu edilen sonuçlar elde edilemez. Bu noktada kalıcı ve sürdürülebilir barış ortamının tesisi için, ticaret ve sanayi örgütleri, barolar birliği, mühendislik ve mimarlık örgütleri, sanat ve kültür cemiyetleri, eğitim kurumları, her sınıf sendika gibi sivil toplum örgütleri ve baskı gruplarının da ikna edilmek suretiyle kamuoyu algısının yönlendirilmesi bir gereklilik haline gelmektedir. Bu kapsamda bilhassa kültür ve sanat alanında yapılacak müşterek çalışmaların, kültürel zenginlikleri yüceltmesi ve ortak zenginlikleri açığa çıkarması bağlamında ülkeler arasındaki ikili ve çoklu ilişkileri olumlu yönde destekleyeceği muhakkaktır. Bu anlamda özellikle milli ve dini günler münasebetiyle yurt dışında yapılacak programların önemli bir kısmını müşterek sanat ve kültürel faaliyetler oluşturmalıdır. Bu bağlamda kurumsal devlet anlayışına uygun olarak devletin her kademesi tarafından ciddiyet ve samimiyetle doğru mesajlar verilmelidir. "Doğru olmayan, abartılı, inandırıcılıktan uzak tüm faaliyetler muhakkak suretle, kaynağı belirsiz, spekülatif kurgu ve propagandalar olarak algılanacak ve maksadının tersiyle mukabele görecektir" (URL-1).

Günümüzde kaçınılmaz olarak, istikrarlı, güvenilir ve dengeli dış politika anlayışı, ülke içinde âdil, halkına refah sunan ülkeler, hizmetkâr yönetim şekliyle hem yurt içi, hem de uluslararası kamuoyunda dikkatle takip edilen ve referans alınan ülkeler arasında yer alacaktır. Bu noktada bir yumuşak güç yöntemi olarak kamu diplomasisinin hedefi, halkların kalplerini ve zihinlerini kazanmak, sempati ve ilgi uyandırmaktır. Bunun için ülkede üstünlerin hukuku değil, hukukun üstünlüğü, ileri bir demokrasi, insan haklarını merkeze alan, halkına barış ve huzur vaat eden bir yönetim anlayışının tesis edilmiş olması, tüm diplomatik çabaların inandırıcılığını, güvenilirliğini ve başarısını artıracaktır. Bu bakımdan, klasik diplomasi yöntem ve araçlarından farklı olarak; sinema, televizyon, radyo, gazetecilik, eğitim ve öğretim, sanatsal, kültürel ve sportif aktiviteler gibi enstrümanlardan istifade edilmesi, uluslararası barış ve güvenliğin tesisi noktasında daha etkin sonuçların alınmasına imkân verecektir. Bu sebeple sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanan, bu şekilde haklılığını ve meşruiyeti noktasında geniş halk kitlelerini ikna edebilmeyi başaran devletler, kısa vadede olmasa da orta ve uzun vadede mutlaka kazanan tarafta yer alacaklardır.

Meslekten bir general olmasına rağmen uluslararası ilişkilerde öncelikli olarak savaş ve savaşa ait enstrümanların değil de diplomasi ve dolaylı tutumun ön plana çıkarılmasını tavsiye ve salık veren Sun Tzu'ya göre (2015), "gerçek zafer savaşmadan kazanılan zaferdir". Jean

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

Paul Sartre (1999) ise bilhassa, "Savaşları zenginler çıkarır, yoksullar ölür" veciz sözü ile meşhur olmuş, kategorik olarak savaş karşıtı bir entelektüel olarak Fransa Cezayir savaşında, bir Fransız olmasına rağmen, Fransa'nın işgalci tutumunun haksız olduğunu dile getirmekten çekinmeyen, üstelik dönemin en çok tanınan aydınlarından oluşan bir grupla birlikte Fransa'yı kendi değerlerine ters düşmekle ve emperyalist bir tavır sergilemekle itham eden, bu sebeple Fransız halkını savaş karşıtı bir tutum takınması için teşvik eden bir kimsedir. Nitekim bu bağlamda Mustafa Kemal Atatürk de Türk Silahlı Kuvvetlerinin vazifesini şöyle açıklar. "Türk Ordusu, istilalar yapmak veya saltanatlar yıkmak veya saltanatlar kurmak için şunun bunun elinde ihtiras aleti olmaktan uzaktır. Ancak, ulusun hayatı tehlikeye girmediği savaşa bir cinayettir. Askeri hareketler, siyasi faaliyetlerin ümitsiz olduğu noktada başlar. Ümidin güvenli bir surette geri dönüşü, orduların hareketinden daha seri hedeflere ulaşmayı temin edebilir. Barış ulusları refah ve saadete erdiren en iyi yoldur. İnsanları mutlu edecek tek vasıta, onları birbirine yaklaştırarak, onları birbirine sevdirecek, karşılıklı maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan hareket ve enerjidir. Barış, ulusları refah ve saadete erdiren en iyi yoldur" (Kolektif 2019). Netice itibarıyla her ikisi de meslekten general olan Mustafa Kemal Atatürk ile Sun Tzu'yu ve savaş karşıtı bir filozof ve aydın olan Jean Paul Sartre'ı bir araya getiren nokta, savaşın askerler ve halk üzerindeki yıkıcı etkisidir.

Bu sebeple barış, her zaman için vazgeçilmez olarak en yüksek ideal olarak benimsenmelidir ve barışın tesis ve ikamesi için bütün gayretler sarf edilmelidir. Çünkü insan hayatından daha kutsal bir olgu olamaz, çünkü her şey varoluşuyla anlam kazanır. Barışın idamesi maksadıyla devlet ve devlet dışı tüm kaynaklar seferber edilmelidir. Silahlı kuvvetlerin varlığının gayesi dahi, öncelikle zaferler kazanmak değil, barışı muhafaza etmektir. Bu sebeple günümüzde, konvansiyonel, konvansiyonel olmayan ve her iki konseptin de birlikte karma bir yapıda kullanıldığı hybrid savaş konseptinin tersine mühendislikle ve asimetrik bir bakış açısıyla yeniden kavramsallaştırılarak, barışın tesisi ve idamesi noktasında hybrid barış konsepti olarak yeniden tanımlanmasına ihtiyaç vardır. Bu anlamda hybrid barış konsepti, konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan meşru yöntemlerin caydırıcı olarak kullanıldığı, ancak esas istenen son durumun belli bir disiplin içinde mutlak barış olgusunun yerleşik hale getirildiği bir savunma planlama ve dış politik paradigmanın tarifi şeklinde kavramlaştırılabilir.

Bu yönüyle ulusal güvenlik sadece devletlerarası ilişkileri dikkate alan, askeri güç gösterileri ve çatışmalar şeklinde gerçekleşen tek boyutlu bir olgu olmanın ötesinde, tehdidin; iktisadi, politik, askeri, istihbarı ve gerekli diğer hibrit uluslararası iş birliktelikleriyle henüz

kaynağında yok edilmesi için çaba sarf edilmesi ihtiyacını lüzumlu kılan bir hususiyete sahiptir. Bu nedenle uluslararası iş birliğinin tesis edilebilmesi ve idame ettirilebilmesi maksadıyla; tehditlerin ortaya konması ve stratejik yaklaşımların oluşturulmasında yaşanan değişimlere ayak uydurabilmek ve ihtiyaçlara cevap verebilmek için gerekli kurumsal adaptasyonların gerçekleştirilmesi kritik öneme sahiptir. Bu yönüyle postmodern güvenlik paradigması paradoksal olarak, bir taraftan uluslararası hukuk normlarına daha sık atıf yapıldığı, diğer taraftan da egemen devletler lehine ve ittifaklar marifetiyle içinin boşaltıldığı bir dönemin güvenlik anlayışına atıf yapmaktadır. Nitekim Soğuk Savaş öncesi devlet sayısı, Soğuk Savaş döneminde artarak neredeyse iki katına ulaşmıştır. Denilebilir ki bu dönemde de, egemen devletlerin istisnasız toprak kazanımları ile ticari ve dini ayrıcalıkları artmakta, güvenlik ihlalleri ve bölgesel kanlı savaşlar şekil değiştirilerek yaşanmaya devam etmektedir. Dolayısıyla günümüzde tehdidin şekil, boyut ve kapsam değiştirmesi, güvenlik teşkilatlarının yapılarının da tehditle mücadele edebilmek maksadıyla yeniden tasarlanmasını, karar verme süreçlerinin hızlandırılmasını, iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde ara kademelerin azaltılmasını, çatışmaların sonuçları itibariyle politik-stratejik seviye sonuçlar doğurması nedeniyle klasik, taktik-operatif ve stratejik harekât ayrımlarının ve planlama esas ve usüllerinin yeniden sorgulanmasını gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda bu çalışmada, uluslararası güvenlik ortamı hakkında kısa bir izahat yaptıktan sonra, açık kaynaklı raporlardan istifade ile Rusya ve Ukrayna Ordularının savaş stratejileri, hibrit savaş konsepti ile stratejik taarruz ve savunma doktrinleri nispetinde genel hatlarıyla kıymetlendirecektir. Bu kapsamda uluslararası barışın idamesi bağlamında, savaş dışı barışçıl yöntemlerin de etkin bir şekilde tatbiki noktasında kamu diplomasisi ve hibrit barış konsepti bakış açılarından da istifade ile, analitik ve kavramsal özgün bir değerlendirme gerçekleştirilecektir.

Taraflarca Benimsenen Askeri Konsept, Strateji, Doktrin ve Durumsal Farkındalığın Tesisi Bağlamında Bir Değerlendirme

Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimi, konvansiyonel kuvvetlerle birlikte konvansiyonel olmayan sistemlerin de muharebe sahasında etkin olarak kullanıldığı, yurt içi ve yurt dışı kamuoyu desteğinin sağlanması noktasında bilgi harekâtı unsurlarına çok yönlü bir biçimde aktif olarak müracaat edildiği, harekât alanının ve savaşın cephelerinin belirgin olmadığı, bu sebeple ne yazık ki çok sayıda sivilin savaştan etkilendiği ve yaşamını yitirdiği, savaşın taraflarının ve savaştan etkilenenlerin sınırlarının muğlaklığı gibi hususlar dikkate alındığında, hem konvansiyonel, hem de konvansiyonel olmayan bir takım özellikler taşımaktadır. Bu bakımdan eğer Rusya tarafından iddia edildiği üzere söz konusu işgal girişiminin savaş değil,

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

bir sınır ötesi askerî harekât olduğu veya sürecin öncesi ve içinde Rusya'nın uluslararası savaş hukukunu açıkça yok sayması gibi tartışmalı mevzular bir kenara bırakılırsa; devam eden savaşın konsept olarak hibrit savaş konsepti çerçevesinde bir stratejik taarruz doktrini içinde geliştiği ve devam ettiği ifade edilebilir. Bu kapsamda Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimi durumsal farkındalığın tesisi ve hibrit savaş konsepti çerçevesinde benimsenen askeri stratejiler ve doktrinler bağlamında ele alınacaktır.

Durumsal Farkındalığın Tesisi

Askerî harekâtın planlanması sürecinde tam olarak bir durumsal farkındalığa sahip olunması çok önemlidir. Bu nedenle öncelikle düşman ve hasmın niyet ve maksadının ortaya koyulması, tehdidin bileşenlerinin ve imkân ve kabiliyetlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu noktada, birçok parçadan oluşan bilginin istihbarata dönüştürülmesi, üretilen istihbaratın hareket tarzı üretimine imkân vermesi kritik öneme sahiptir. Bu nedenle günümüzde, istihbaratın elde edilmesi ve hareket tarzlarının üretilmesi ve uygulanması sürecinde kompartımsal yaklaşım terk edilerek bütüncül bir yaklaşım benimsenmektedir. Bu anlamda; devlet özel sektör iş birliği, güvenlik vasıtaları ve kaynakları olarak doğrudan sahada bulunan uzman kişilerden istifade edilmesi, istihbaratın ve hareket tarzlarının üretimi safhalarının birleştirilmesi yaşanan gelişmelerdendir.

Bu açıdan durumsal farkındalık yönetimi, doğru stratejilerinin ve politikalarının belirlenmesinde, rakip olarak ifade edilecek veya iş birliğinde bulunulacak diğer güç odakların stratejilerinin değerlendirilmesinde, barış ve güvenlik ortamını tanımlamak, eğilimleri tespit etmek, ortaya çıkan fırsat ve riskleri belirlemek noktasında, hazırlanan harp planlarının omurgasının muntazaman oluşturulmasına katkı sağlar (Şengöz 2020c). Bu kapsamda durumsal farkındalık yönetimi, sistematik ve güncel bilgiler marifetiyle, karar verme süreçlerine doğrudan girdi sağlar. Durumsal farkındalık yönetiminin ilk basamağı ise, çevresel unsurların ve olayların zamana veya mekâna göre algılanması, anlamlarının kavranması ve gelecekteki durumlarının yansıtılması safhasıdır. Bunun için durum değerlendirmeleri ve kıymetlendirmeleri ile durumsal farkındalık tesis edilmeye çalışılır ve bu kapsamda durum anlamlandırılmaya ve analiz edilmeye çalışılır. Bu kapsamda duruma tesir eden tüm faktörlerin birbirleriyle ilişkileri değerlendirilir, görevin yerine getirilmesine yönelik tüm tehditler ve fırsatlar ortaya koyulur, bilgi ihtiyaçları belirlenir. Özetle, durumsal farkındalık yönetimi, "bir bilgi durumu" ve bu bilgiyi elde etmek için kullanılan "süreçler" ve mütemadiyen devam eden bir "gözden geçirme" ve "durum değerlendirmesi" faaliyeti olarak tarif edilebilir. Durumsal farkındalık yönetimi bu

Şekilde, elde edilen bilgi durumuyla, ya da bu veriler marifetiyle oluŐturulan algoritmalar ve bu çıkarımlar kullanılarak yapılabilecek tahminlerle ilgilidir. Anlamlandırma süreci ise, bu tür sonuçlara ulaŐma süreci, stratejiler ve karŐılaŐılan engellerle ilgilidir. Kısacası, anlamlandırma daha çok hadiseler, olgular ve kiŐiler arasındaki bağantı ve ilişkileri tespit ve teŐhis edebilme için yönlendirilmiŐ sürekli bir faaliyettir.

Durumsal farkındalık yönetimi, sadece öz savunma anlamında ve ulusal güvenlik bağlamında, askerı açıdan ele alınarak daraltılmamalıdır. Durumsal farkındalık yönetiminin bir bileşeni olarak istihbarat kaynaklarının yönlendirilmesinde, milli güç unsurlarının hibrit bir anlayışla bir bütün olarak ele alınması çok önemlidir. Bu noktada durumsal farkındalık yönetiminin birincil bileşeni evvela rekabet edebilir bir istihbarata sahip olmaktır. Bu nedenle durumsal farkındalık yönetimi paradigması ve rekabetçi istihbarat yönetimi kritik öneme sahiptir. Bu kapsamda ulusal güvenlik örgütlerinin esnek, eŐ zamanlı istihbarata dayanan, sratlı, karar alma ve icra mekanizmalarını içeren, merkezi planlama, karar alma ve adem-i merkezi icrayı mümkün kılan bir örgütsel yapıya sahip olmalarını gerekli kılmaktadır. Böylece, toplumla iletişim ve temas geliŐtirilerek suretiyle durumsal farkındalık tesis edilerek, gizlilik esasına dayalı ve mesafeli klasik güvenlik yönetimi paradigması ve yöntemleri terk edilmektedir. Devletlerin güvenlik yönetimi ile ilgili etkili, kapsamlı, iyi düzenlenmiŐ kurumları, kurumları arasında gelişmiş bir iş birliği, sratlı ve dinamik karar verme sistemleri, gelişmiş bir istihbarat ağı, toplum nezdinde oluŐturulmuŐ güven ve samimiyet olmadıkça başarılı olunabilmesi mümkün değildir. Güvenlik yönetimine ne kadar kaynak aktarılsa aktarılsın, aynı zamanda güvenlik politika ve stratejileri aėdaŐ ve gerçekçi olmadıkça bir netice elde edilebilmesi mümkün değildir.

Nitekim Rus ordusu Ukrayna'yı Şubat 2022 tarihinde fiilen işgal etme girişimine baŐladıėında, saha ve realite ile yeterince ilgi kuramayan ve durumsal farkındalıklarını tesis edemeyen, bu nedenle manpilatif ikincil verilerle analiz yapan çok sayıda siyaset, uluslararası ilişkiler ve ulusal güvenlik uzmanı tarafından, Ukrayna'nın başkenti Kiev'in en çok yetmiŐ iki saat içinde Rus Ordusu tarafından ele geçirileceği, mevcut Ukrayna Hkmetinin düşeceği, Rus yanlısı bir hkmetin iş başına getirilerek Ukrayna'nın büsbütün Batı Dünyasından uzaklaŐtırılacaėı ve tamamıyla Rusya güdümüne sokulacağı ve tıpkı sınırdaŐı Beyaz Rusya misali tüm mevcudiyeti ile Rusya'nın yanında saf tutarak, diğer pek çok eski Sovyetler Birliği bakiyesi ülke gibi Rusya'ya koşulsuz ve coŐkulu bir itaat içinde sadakatini sunacağı tahmin ediliyordu. Bununla birlikte Rusya'nın Ukrayna topraklarında ilerlemesi ve kuşkusuz savaşın planlama safhasında ele geçirmeyi hedeflediği kritik ve yüksek değerli hedefleri ele geçirmesi,

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

ya Rusya açısından umulduğundan çok daha uzun sürdü, ya da Rusya tarafından gösterilen tüm çabalara rağmen henüz ele geçirilemedi (URL-2). Buna ilave olarak savaş uzadıkça sivil kayıplar arttı, yerinden edilen insan sayısı tolare edilebilir limitlerin üzerine çıktı. Uluslararası kamuoyunda Ukrayna'ya destek neredeyse birkaç totaliter devlet hariç olmak üzere tek vücut halinde birleşirken, Rusya ekonomik boykot, ambargo vesair diğer yaptırımlarla giderek yalnızlaştırıldı. Bu noktada şimdiden şunu ifade etmek mümkün olabilir ki, Rusya savaşı kazansa, yani Donbas bölgesi ile Kırım'ı, Sovyetler Birliği döneminden kalma tüm nükleer tesisleri ve kritik sanayi bölgelerini, Odesa dahil Karadeniz kıyısındaki tüm limanları ve Dinyeper nehrinin doğusunu tamamen ele geçirmeyi başarsa bile, bu zafer Rusya için muhtemelen bir Pirus zaferi, yani yıkıcı büyüklükte kayıplar verilerek elde edilmesi nedeniyle değerini yitiren ve anlamsız hale gelen bir askeri zafer olacaktır. Nitekim devamında büyük olasılıkla Rusya'nın halihazırdaki Başkanı Putin ve temsil ettiği rejim, halkı nezdinde inandırıcılığını ve iktidarını kaybedince veya doğal sebeplerle yönetim süresi sona erince Rusya kaçınılmaz olarak Batı Dünyası ile ekonomik ve siyasi ilişkilerini normalleştirmeye yönelecek, büyük ölçüde Ukrayna'da işgal ettiği topraklardan çekilecek ve oldukça ağır savaş tazminatları ödemek zorunda kalacaktır.

Hibrit Savaş Konsepti

Kimhi ve Eshel'e göre (2012: 228-246); günümüzde konvansiyonel harp konseptlerinin yerini hibrit savaş konseptleri almaktadır. Nitekim bu paradigmadan hareketle ve yaşanmakta olan harplerden alınan dersler nispetinde gerçekten de günümüzde manevra ve yoğun ateş gücünün esas belirleyici unsur olduğu klasik harp tekniklerinin bir bütünlük içinde tatbik edildiği ve bu şekilde savaşan tarafların meydan muharebelerinde kozlarını bir yönüyle mertçe paylaştığı muharebelerin yerini, merkezi planlama ve adem-i merkezi icra yöntemlerinin asimetrik bir vechesi olarak konvansiyonel ve özel harp tekniklerinin bir harmoni içerisinde, derinliğine ve geniş cephelerde hatlara bağlı olmayan bir şekilde icra edildiği harpler dönemine bıraktığı müşahede edilmektedir. Bu bakımdan günümüzde harpler daha ziyade gelişmiş teknolojilere, asimetrik güç çarpanına sahip ülkelerin hasım olarak algıladıkları devletlerin hassas ve zayıf noktalarını istismar etmeleri şeklinde gerçekleşmektedir. Bu yönüyle günümüz harpleri sıklıkla, konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan taktik ve tekniklerin birlikte kullanılmasına ihtiyaç göstermektedir (Kimhi ve Yohanan 2012: 228-246).

Konvansiyonel olmayan savaş konsepti stratejik olarak temelde, bilhassa fiilen askeri müdahalelere ihtiyaç duyulmaksızın, muhatap ülke üzerinde iç muhalif politik dinamikler ve

uluslararası konjonktür harekete geçirilerek ve muhatap ülke halklarının desteğinin sağlanması veya direnme gücünün kırılması, hasım ülke silahlı kuvvetlerinin savaşma azim ve iradesinin ortadan kaldırılması ile hedef ülkede istenen siyasi son durumun kazanılmasına yönelik arzu edilen etkinin elde edilmesini amaçlamaktadır (Thornton 2015: 40-48). Sonuç olarak harplerde, kayıplarının maliyetini göze alamayan ülkeler, zafere olan inançlarını kaybettikleri ve dolayısıyla savaşma azim ve iradelerini muhafaza edemedikleri için savaşı kaybetmektedirler. Çünkü her savaşın maliyeti vardır (Markov 2016: 509-516). Dolayısıyla ülkeler, rezervleri, caydırıcı güçleri veya askeri kapasitelerinden bağımsız olarak, savaşma azim ve iradelerini ve zafere olan inançlarını muhafaza edebildikleri ölçüde savaşı kazanan tarafta yer almaktadırlar (Şengöz 2020a). Bu yönüyle günümüzde konvansiyonel olmayan savaş konsepti ve bileşenlerinin, güvenlik konseptlerinin evrimleşerek ileri bir boyuta geçmiş hali olduğunun ifadesi hatalı olmaz. Konvansiyonel olmayan savaş konsepti esasen doğrudan hasımla değil, hasmın tespit edilen kritik hassasiyetlerinin istismarına yönelik gayretleri içermektedir. Bu bağlamda kamu diplomasisi yöntemleri de konvansiyonel olmayan savaş konseptinin bir bileşeni olarak müracaat edilen bir vasıta olabilir (Kitzen 2020: 1-21). Ne var ki bu noktada kuvvetle altının çizilmesi gerekir ki, revizyonist bir anlayışla gerçekteştirilen ve masum insanların hayatlarını kaybetmelerine neden olan yapay vekâlet savaşları ile hedef ülkede ayaklanma ve terörizmin bir siyasi ve askeri enstrüman olarak araçsallaştırılması, toplumsal ayrışma ve çözümleri besleyen ve destekleyen diğer asimetrik ve psikolojik retorik ve örtülü harekâtlar, bilhassa terörün finansmanı, siber terörizm ve salgın hastalıkların biyolojik savaş nevi olarak kullanılması, konvansiyonel olmayan savaş konseptinin bileşenleri arasında sayılamaz, çünkü meşru hedeflere gayrimeşru yöntemlerle ulaşılamaz.

Kaldı ki harbin meşruluğu ve uluslararası kamuoyunun desteğinin alınması için, harekâtın toplumsal ve psikolojik boyutunun yönetilmesi için geçerli bir nedene dayanması, gerçekte anlamda sıcak çatışmanın önlenmesi için tüm diplomatik ve siyasi çabaların gösterilmiş olması, bir bekâ sorununun tam anlamıyla ortaya çıkmış olması ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ifadesiyle (Kolektif 2019), tam bir mecburiyet olması gerekir. Bu noktada savaşın meşruiyeti kat'i surette harbin mecburiyetinde aranmalıdır, çünkü dostluklar ve düşmanlıklar önce zihinlere nakşedilir. Nitekim, Mustafa Kemal Atatürk'ün ifadesiyle, "Savaşlar eğer mecbur kalınmaz ise cinayettir" (Kolektif 2019). Bu noktada aşiretler arasında yaşanan kanlı mücadeleler ile devletlerarasında gerçekteşen savaşları birbirinden ayıran temel fark meşruiyettir. Bu sebeple aşiretler arasındaki silahlı mücadeleye kan davası denirken,

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

devletlerarasındaki silahlı mücadelenin adı ise nitekim eğer meşru ise savaştır, aksi elbette cinayet olmalıdır.

Bu nedenle konvansiyonel olmayan harekât, uluslararası müesses nizamın evrensel hukuk normlarına uygun, sıklıkla Birleşmiş Milletler veya NATO gibi saygın uluslararası kuruluşların resmi makamlarınca usulüne uygun bir biçimde alınmış bazı kısıtlama ve tedbirlerin tatbiki ile bilhassa küreselleşme, iletişim ve bilişim teknolojilerinin sağladığı imkânlardan istifade ile yapılan ve barışı, güvenlik ve güven artırıcı önlemleri öncelikleyen ve öven müspet söylem ve hareketlerden ibaret kaldığı müddetçe meşrudur. Bu noktadan bakıldığında Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimi, her ne kadar harekât konsepti veçhesi ile hibrit savaş konsepti ile stratejik taarruz ve savunma doktrinlerinin pratiğine vurgu yapsa da, Rusya'nın komşu bir devlete yönelik olarak haksız bir işgal girişimini başlatması noktasından bakıldığında, savaşın meşruiyeti açısından savaş hukuku nispetinden değil, haydut devlet paradigması çerçevesinden ele alınması gereken somut bir eyleme atıf yapmaktadır.

Nitekim günümüzde güvenlik ve harp ortamı her geçen zaman daha fazla muğlaklaşmakta, harplerin sevk ve idaresi ise karma bir anlayışla hibrit savaş konseptine uygun olarak, muğlak ve bulanık bir şekilde gerçekleşmektedir (Hoffman ve Mattis 2005: 1-2; Hoffman 2009: 34-48; Stoker ve Whiteside 2020: 1-37). Dolayısıyla günümüzde savaşlar konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan yöntemlerle veya her iki savaş konseptinin birlikte kullanıldığı hibrit savaş konsepti üzerinden gerçekleşmektedir. Konvansiyonel savaş konsepti, konvansiyonel harp teknolojilerinin konvansiyonel doktrinlerle uyumlu bir şekilde esasen silahlı kuvvetler üzerinden kullanılmasıdır. Konvansiyonel olmayan harp konsepti ise, konvansiyonel olmayan harp teknoloji ve usüllerinin uygulandığı bir savaş sistemini tarif etmek için kullanılmaktadır. Konvansiyonel savaş konsepti, barış ve güvenlik ortamının hazırlanması, ulusal güvenliğin ikâme ve idamesi için milli güç unsurlarının terkihi, sefere yönelik olarak barış garnizonlarından sefer görev yerlerine ve toplanma bölgelerine intikal, tertiplenme, düşmanı karşılama veya düşmana yaklaşma gibi bir kısım taarruzi ve tedafüi harekât neveleri ile, geri bölge emniyeti ve geri hareketlerden oluşmaktadır. Bu kapsamda askeri kuvvetlerin hazırlanması, harp ekonomisi, lojistik, istihbarat ve harekâtın planlanarak sevk ve idaresi, konvansiyonel harekâtın bileşenleridir. Bu noktadan bakıldığında, bir savaşta silahlı kuvvetlerin organik yapıları içinde yer alan askeri enstrümanların kullanılması konvansiyonel harekât içinde değerlendirilir. Elbette günümüzde muharebelerin, dar cepheler yerine çok daha geniş cephelerde ve derinliğine icra edilmeleri, muharebe sahalarını genişletmekte ve

vasıtlarını çeşitlendirmektedir. Bu nedenle günümüz muharebe ve çatışmaları konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan savaş konseptlerinin bir harmoni içinde kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu yönüyle harplerde istenen son durum, belirli kritik arazilerin ele geçirilmesinden ziyade, öncelikli olarak düşman unsurlarının savaşma azim ve iradelerinin tüketilmesi, psikolojik üstünlüğün muhafazası ve ulusal ve uluslararası kamuoyunun desteğinin sağlanması noktasında ikna edilmesi hususunda yoğunluk kazanmaktadır. Bu bakımdan esasen hibrit savaş konseptinin bir bileşeni olarak konvansiyonel harp konsepti, konvansiyonel harp teknolojilerinin konvansiyonel doktrinlerle uyumlu bir şekilde kullanılmasını tarif etmektedir. Bununla birlikte hibrit harp konseptinin bir diğer bileşeni olarak konvansiyonel olmayan harp konsepti ise, konvansiyonel olmayan harp teknoloji ve usüllerinin uygulandığı bir savaş sistemini tarif etmek için kullanılmaktadır. Bu kapsamda Rusya'nın Şubat 2022 Ukrayna işgal girişimi öncesi Ukrayna'nın Kırım ve Donbas bölgelerinde gerçekleştirdiği askeri operasyonlar ve sonrasında fiilen gerçekleşen askerî harekât birçok bakımdan konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan harp konseptlerinin birlikte kullanıldığı ve stratejik taarruz ve savunma doktrinlerine atıf yapan özellikler taşımaktadır.

Rusya'nın Askeri Stratejisi

Rusya Ukrayna'yı işgal girişimine başlangıçta, herbiri ortalama on tank ve otuz zırhlı personel taşıyıcıdan mürekkep ve kuvvetli bir ateş desteğine sahip yaklaşık yüz yirmi mekanize piyade tabur görev kuvvetinden müteşekkil bir askeri kuvvet ile başlamıştır. Bu bakımdan Rusya'nın büyük ihtimalle, darbe ve ateş gücünden azami derecede istifade ile gerçekleştireceği bir yıldırım tarruzu ile, Ukrayna'nın düşmana karşı koyma ve savaşma azim ve iradesini süratle ve erkenden kırabileceğini ve işgal girişimini çok kısa bir zaman içinde bir zaferle sonlandırabileceğini planladığı ifade edilebilir. Nitekim Rusya'nın başlangıçta harekât alanındaki tertiplenmesi ve tatbik ettiği taktik harekât birlikte düşünüldüğünde, başlangıçta benimsediği askeri nosyonun bir yönüyle Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'taki "şok" ve II. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın "yıldırım harekâtı (blitzkrieg)" harekât doktrinleri ve stratejileri ile benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Bu nedenle Rusya'nın başlangıçta mevcut kara kuvvetleri unsurlarını, üstün bir biçimde hava, deniz ve siber harekât unsurlarıyla kesintisiz bir biçimde destekleyerek, harekâtın temposunu muhafaza ettirebileceğini hesap ettiği düşünülmektedir. Nitekim bu anlamda Rusya mevcut askeri kapasitesi ile, cephedeki birliklerini süratle takviye edebilme ve destekleme imkân ve kaabiliyetine de sahip olduğu bilinmektedir. Bu nedenle Rusya'nın, Ukrayna Silahlı Kuvvetlerinin savaşma azim ve iradesini

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

büsbütün ortadan kaldırmak ve erkenden teslim olmaya mecbur bırakmak maksadıyla, hava kuvvetleri ve görmeyerek ateşlerle desteklediği kara unsurlarıyla cephede çeşitli noktalarda gerçekleştireceği derin yarmalarla hasmının savunma bütünlüğünü bozmayı, bu hareketleriyle koordineli olarak gerçekleştireceği kuşatma ve çevirme harekâtlarıyla da hasmının lojistik desteğini kesintiye uğratmayı ve muhabere irtibatlarını kesmeyi, böylece harekât kabiliyetini sıfırlamayı planladığı anlaşılmaktadır. Ancak bu harekât konseptinin başarısı harekâtın temposunun yani ilerleme hızının ve ivmesinin muhafazasının kesintisiz bir biçimde tesisi faraziyesine (sayılısına) dayanmaktaydı. Ne var ki, Rusya'nın askerî harekâtı savaşın birçok noktası ve zaman diliminde kesintiye uğradı. Bu nedenle sonradan Rusya'nın, işgal girişiminin başlangıcında benimsediği savaş doktrinini değiştirerek daha statik bir taarruzi harekât doktrinini tatbik etmek zorunda kaldığı ifade edilebilir (Ali ve Stewart 2022). Esasen savaşın başlangıcında Rus Askeri Kuvvetleri, Kiev'i ele geçirme planıyla kuzey ve kuzeydoğudan Beyaz Rusya ve Rusya üzerinden Ukrayna topraklarına iki koldan bir taarruzi harekâta girişmişti (URL-3; URL-4). Çünkü Rusya'nın başlangıçta elde etmeyi umduğu siyasi istenen son durum, Ukrayna başkenti Kiev'deki hükümeti düşürerek, Ukrayna güçlerini izole etmek, askeri komuta yapılarını bozmak ve Ukrayna Ordusunu erkenden silah bırakmaya ve teslim olmaya zorlamak, böylece Rus yanlısı bir hükümeti iş başına getirerek fiili (de facto) olarak Ukrayna'yı Rusya'nın bir uydu devleti veya eyaleti konumuna getirmektir. Bu maksadın tahakkuku için Rus Silahlı Kuvvetleri sıklet merkezi ile doğudan Donbas eyaletleri ve güneyden Kırım istikametinde taarruzlara başladı. Buna ilave olarak başta Ukrayna Başkenti Kiev olmak üzere, diğer bazı kritik nükleer ve sanayi tesislerini de ele geçirmek maksadıyla daha pek çok istikamette de taarruzlarını geliştirdi. Nitekim Rusya bu işgallerini uluslararası hukuka uygun olarak meşrulaştırmak maksadıyla, savaştan hemen önce Donbas eyaletlerinin bağımsızlık kararlarını alalecele tanımış ve barış gücü asker taleplerini de kabul etmişti (URL-3). Rusya zaten bilhassa Kırım'ı işgal ettiği 2014 yılından bu yana fiilen Donbas bölgesindeki ayrılıkçı militer ve paramiliter grupları aktif olarak desteklemekteydi (Rauta 2014: 284; Menon ve Rumer 2015). Ne var ki Rusya bu operasyonlarda hiçbir zaman arzu ve ilan ettiği harekât temposunu yakalayamadı. Muhtemelen Rus Ordusu'nun bu başarısızlığının birincil sebebi, karşısında başlangıçta hiç de öngöremediği milli bir direniş ve mücadele ile karşılaşması ve envanterinde bulunan eski nesil silah sistemlerinin muharebe sahasında istenilen etkiyi göstermekten uzak olması olabilir.

Esasen yukarıda ifade edilen bilgilerin muvacehesinde Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminin askerî açıdan değerlendirilmesi stratejik ve taktik bakımdan temelde iki noktada özetlenebilir. Bunlardan birincisi, Rusya'nın taktik sahada, işgal girişimi öncesi uzmanlarca yapılan değerlendirme ve tahminlerin aksine, çok daha az başarılı olduğu gerçeğidir. İkincisi ise, bu eksik başarının gerekçesi olarak Rusya'nın askeri işgal girişimini, birkaç gün içinde mutlak bir başarıyla nihayete erdirebileceği şeklinde bir faraziye üzerine bina ettiği eksik bir durum muhakemesi ve neticesinde hatalı bir harekât planına dayandırmış olabileceğine dair, uzmanlarca yaygın bir şekilde dile getirilen kuvvetli kanaattir (URL-3). Bu görüşün en önemli kanıtlardan biri olarak, Rusya'nın lojistik planlarının yetersizliği ve eksikliği ile birlikte savaşın uzaması neticesinde maruz kaldığı uluslararası boykotlar, amabargolar, siyasi baskılar ve kısıtlamalar sayılabilir. Çünkü her iki konunun da Rusya tarafından, işgal girişimi öncesi hesaplanmış riskler kapsamında dikkate alınmadığına dair yaygın bir kanaat oluşmaktadır. Bunun bir göstergesi de işgal girişiminin hemen ilk aşamalarında, aralarında üst düzey generallerin de bulunduğu pek çok Rus üst düzey güvenlik ve istihbarat bürokratinin pozisyonlarını kaybetmeleridir (URL-4).

Nitekim bu sebeplerle stratejik olarak Rusya açısından savaşın uzamasının ekonomik maliyeti bir zaman sonra katlanılamaz bir hale dönüşebilir. Bu sebeple Rusya'nın muhtemelen Donbas bölgesi ile Kırım arasındaki koridoru ve bununla birlikte diğer bazı kritik liman ve nükleer tesisleri ele geçirmesi ve kontrol altına almasını müteakip süratle mevcut kazanımlarını bir statükoya çevirebilmek için ateşkes ve barış görüşmelerine başlamayı arzu edebileceği hususu önemini muhafaza etmektedir. Ne var ki bu noktada savaş yine muhtemelen Ukrayna'nın bu statükoyu kabul etmemesi nedeniyle belki şiddetini bir miktar azaltmakla birlikte ama yine muhtemelen uzun soluklu bir biçimde devam edebilir. Çünkü Ukrayna muhtemelen Rusya'nın bir oldu bittisini kabul ederek, Rusya'nın haksız işgal girişimini meşrulaştırma gibi bir seçeneği rasyonel olarak kabul etmemeyi tercih edebilir. Ayrıca Ukrayna muhtemelen, savaşın uzamasının ekonomik olarak Rusya'yı yıpratacağı ve böylece orta veya uzun vadede geri adım atmaya zorlayabileceğini düşünebilir, çünkü savaşta başarılı olmanın en önemli şartı, sürdürülebilir bir kuvvet yapısına sahip olmaktır. Bunun için muhakkak rekabet edebilir, katma değeri ve teknolojik kapasitesi yüksek güçlü bir ekonomiye sahip olmak gereklidir (Şengöz 2020c: 205-224). Bununla birlikte bu durum, hem bir taraftan Batılı ülkelerde ittifak saflarının sıkılaştırılmasına neden olabilir, hem de halen arada kalan bazı Rusya yandaşı ülkelerin taraflarını, kesin ve keskin bir biçimde seçmek zorunda kalacakları bir uluslararası konjonktürün yerleşmesine zemin hazırlayabilir. Çünkü benimsenen böyle bir

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

tutum hem Rusya'nın hem de Rusya'ya tamamen veya kısmen müzahir olan bazı ülkelerin halklarının uyarılarak veya uyandırılarak, bu tür ülkelerin kendi dinamikleri içinde normalleşmelerine zemin hazırlama potansiyeline de sahiptir. Bu yönüyle bölgede Batılı müttefiklerce bir şekilde, yakın zaman içinde tecrübe edilen renkli devrimlerin benzeri bir yumuşak devrimler silsilesinin tetiklenmesi de hedeflenmiş olabilir. Bu nedenle Rusya başlattığı bu işgal girişiminin neticesinde muhtemelen uzun bir savaşın her ne kadar belki ilk safhasında taktik açıdan bir zafer elde etmiş gibi görünse de stratejik olarak son onlu yıllarda hiç olmadığı kadar zayıf bir duruma düşebilir. Nitekim bu süreçte Rus oligarklarının (zengin iş insanlarının) yurt dışı varlıklarına tedbir konulması, milli bankacılık sistemlerine ağır mali yükler yüklenmesi, pek çok müttefiklerini kaybetmeleri, ülkede artan enflasyonla birlikte büyük bir durgunluğun yaşanması, halkın süratle yoksullaşma eğilimine girmesi, yabancı yatırımcı ve girişimcilerin Rusya'yı terk etmesi ve daha da önemlisi Ukrayna'da yaşanan sivil ölümler ve bazı katliam iddiaları gibi çeşitli olumsuzluklar, Rusya'nın mevcut öz kaynakları ile uzun soluklu üstesinden gelemeyeceği ölçek, büyüklük ve yoğunlukta bir sınama olabilir.

Ukrayna'nın Askeri Stratejisi

2014 yılında Kırım'ın Rusya tarafından işgal edilmesinden bu yana topraklarını olası bir Rus saldırısına karşı korumak için savunma hazırlıkları yapan Ukrayna Ordusu savunmasının çatısını, hasmının muhtemel klasik askeri doktrinlerini uygulayacağı varsayımına dayandırmıştı. Nitekim de öyle olduğu görülmektedir. Çünkü her koşulda Rus Ordusu, Ukrayna'ya nispetle ezici bir kara gücüne, mukayese edilemez nispette güçlü hava taarruz filolarına, oldukça kuvvetli bir hava savunma ve füze sistemlerine sahip idi. Bu nedenle Ukrayna Ordusu savunma stratejisini, Rus saldırılarını sınırlandırarak kesintilere uğratmak ve geciktirmek, kendi savunma gücünü ise azami derecede muhafaza ederek Rus Ordusunun savaşma motivasyonu kırmak maksadıyla, Rus Ordusunun hassasiyetlerinin istismar edilmesi üzerine kurguladığı anlaşılmaktadır. Ukrayna Ordusu bu maksadın tahakkuku maksadıyla, bir taraftan Rus kuvvetlerinin öncü unsurlarına ağır zayıatlar verdirirken, diğer taraftan Rus ilerlemesini durdurmak için kritik geçiş yerleri ve köprüleri yok etmeyi, tanksavar silahlarının etkin ve etkili kullanımını ile Rus zırhlı birliklerini etkisiz hale getirmeyi veya imha etmeyi ve Rus taarruzlarını akamete uğratmayı hedeflediği düşünülmektedir. Bu kapsamda Ukrayna'nın mevcut askeri kapasitesini muhafaza etmek ve daha etkin kullanabilmek adına, doğrudan Rus askeri birliklerini hedef almaktan kaçındığı, bununla beraber proaktif olarak bilhassa envanterinde bulunan insansız hava araçları ile Rus Ordusunun lojistik konvoylarını, levazım

ve ordudonatım ikmal ve dağıtım noktalarını, komuta ve kontrol merkezlerini, muhabere düğüm noktalarını, hava savunma ve füze sistem bataryaları gibi yüksek değerli hedeflerini etkisiz hale getirmeyi hedeflediği kıymetlendirilmektedir (URL-5). Bu bakımdan Ukrayna'nın elindeki kuvvetler nispetinde icra ettiği bozucu ve karşı taarruzlar ile arzu ettiği sonuçları elde edebildiği ve başarılı olduğu söylenebilir (URL-6).

Bu noktada Ukrayna'nın başlangıçta, Rus taarruzlarını durdurabilmek ve savunma bütünlüğünü muhafaza ederek savunmasını emniyetle devam ettirebilmek maksadıyla, birliklerini direnek ve tahkim noktalarını savunma doktrini çerçevesinde klasik harp normlarına uygun olarak tertipleğiğ anlaşılmaktadır. Ukrayna bu kapsamda kuşkusuz mevcut kaynaklarını en etkin bir biçimde kullanabilme noktasında bir askeri strateji benimsemiştir. Ukrayna'nın benimsediği bu stratejinin özü, mevcut savaş kapasitesinin mümkün olduğu ölçüde muhafaza ederek, Rusya'nın erken ve kesin bir zafer elde edebilmesinin engellenmesidir (Gordon ve Leary 2022). Bu noktada Ukrayna'nın askeri stratejisinin bir amacının da sahip olduğu askeri kapasiteyi en verimli ve uzun soluklu bir şekilde kullanarak, hasmının bir anda topyekün imhasından ziyade, askeri kapasitesini etkin bir şekilde kullanabilmesine mani olarak harekâtın temposunu düşürmek olduğu değerlendirilebilir. Bu noktada belki uluslararası toplum Ukrayna'ya belli ölçülerde "hayati yardım" sağlasa da Ukrayna Ordusunun yine de Rusya'ya karşı, ateş desteği, zırhlı birlikler ve havacılık unsurları olarak nispi muharebe gücü mukayesesi bakımından oldukça zayıf bir konumda olduğu açıktır. Misal bu kapsamda Ukrayna Ordusu Ruslarla giriştiği doğrudan her sıcak çatışmada, mutlaka Rus Ordusunun görmeyerek ateşlerine maruz kalarak ağır zayıtlar vermekte ve savunmasız bir konuma düşmektedir. Bunun için Ukrayna Ordusunun umumiyetle savunmada kalarak, düşman topçusu tespit radarları marifetiyle Rus ateş destek sistemlerinin yerlerini tespit etmeyi ve tespit edilen Rus ateş destek sistemlerinin, envanterinde bulunan silahlı insansız hava araçları marifetiyle imha edilmesini temel savaş doktrini olarak kabul ettiği ifade edilebilir. Buna ilave olarak Ukrayna'nın, savunma hatlarında gedik açmaya ve girmeler yapmaya çalışın Rus zırhlı birliklerine karşı da doğrudan ve misliyle zırhlı birlikler ile mukabelede bulunmak yerine, hücum eden Rus zırhlı birliklerini, tanksavar silah sistemleri ile etkisiz hale getirmeyi ön gören ziyadesiyle tedafü bir askeri doktrini tatbik ettiği anlaşılmaktadır. Misal bu noktada Ukrayna ordusunun, TB2 Bayraktar İnsansız Silahlı Hava Araçlarını ve envanterindeki ateş destek sistemlerini, düşman tanklarını ve zırlı araçlarını imha etmek veya düşman topçusu ile muharebe görevlerine angaje etmekten ziyade, Rus hava savunma, füze sistem ve elektronik harp ünitelerinin, komuta kontrol merkezlerinin ve lojistik konvoylarının imha edilmesinde ve bilhassa Rus Ordusu'nun

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

ikmalinin kesintiye uğratılması maksadıyla kullanması dikkat çekicidir. Böylece Ukrayna'nın, Rus Hava Kuvvetlerinin etkinliğini kırmaya ve envanterinde bulunan insansız hava araçlarının daha etkin bir biçimde hava sahasını kullanabilmesine imkân sağlamayı düşündüğü anlaşılmaktadır.

Nitekim Ukrayna'nın savaşın başından itibaren elde etmeyi istediği başarı kriterlerinden bir tanesi savunması için sürdürülebilir bir kuvvet yapısını koruma ve müteakip harekât safhasına aktarabilme ve düşman komuta merkezlerini işlevsiz hale getirerek, hem düşman askeri gayretlerinin senkronizasyonunu engellemek, hem de düşman kuvvetleri içinde bir kaos yaratarak, askeri hareketlerini ve gayretlerini sınırlandırmak olduğu açıktır. Bu kapsamda Ukrayna'nın askeri kapasitesi nispetinde, benimsediği askeri stratejisinin ve hedef seçimlerinin başarılı olduğunun bir göstergesi, Rusya'nın muhtemelen başlangıçta belirlediği askeri hedeflerini revize etme ihtiyacı duyarak, geniş cephede başlattığı askeri harekâtını belirli hedeflerle sınırlandırarak kuvvetlerini daha dar cephelerde Donbas'ın tamamen ele geçirilmesi, Donbas ile Kırım arasındaki coğrafyanın kontrolü ile Odesa limanının kontrolü noktasında teksif etme ihtiyacının açıkça görünür hale gelmiş olmasıdır. Böylece Ukrayna, başkentinin Rusya'nın eline geçmesini engelleyerek, harbin moral üstünlüğünü muhafaza edebilmeyi başarmıştır. Ukrayna'nın bu süreçte Batı'dan aldığı askeri desteği artırdığı ve Rusya'ya kesin bir askeri zaferden ziyade, belki sadece kayıpları kazanımlarından daha fazla bir pirus zaferi yaşatarak, savaş sonrası erken dönemde ateşkes ve muhtemel barış görüşmeleri ve daha önemlisi Putin sonrası Rusya ile daha elverişli bir koşulda kalıcı barış antlaşmalarını gerçekleştirmek için elini güçlendirmeyi hedeflemekte olduğu ifade edilebilir.

Stratejik Taarruz ve Stratejik Savunma Doktrinleri

Rusya'nın Ukrayna işgal girişiminin Rusya açısından askeri konsept ve doktrin bakımından tipik olarak, bir stratejik taarruz harekâtı iken Ukrayna açısından ise tam bir stratejik savunma harekâtı şeklinde cereyan ettiği ifade edilebilir. Nitekim mezkûr savaştan bahisle günümüzde güvenlik ve harp ortamının geçmiş ile mukayese edildiğinde kesinlikle görülmemiş bir karmaşıklık, belirsizlik, sürat ile çeşitli sivil ve askeri çevrelerin çok yönlü baskısı altında olduğu ifade edilebilir. Bu sebeple devletleri idare eden yönetim kadrolarının, hem ulusal güvenlikle alakalı hususlarda iç ve dış dinamikleri bir bütün halinde kavrayıp büyük resmi görebilecek yeterlilikte bir kavramsal muhakeme becerisine, hem de işlerin yerine getirilmesi sürecinde icap eden taktik ve teknik becerilere sahip olması önemli bir kuvvet çarpanı olarak öne çıkmaktadır. Bu bakımdan Ukrayna Ordusunun komuta kademesinin hem

klasik Rus doktrinine hem de ittifak halinde oldukları Batılı ülkelerin askeri doktrinine nüfuz etmiş olmaları nedeniyle, hasımlarına nispeten çok yönlü, esnek ve yenilikçi bir zihin ve muhakeme yapısına sahip oldukları öngörülebilir. Bu husus benimsedikleri yaratıcı askeri strateji ve doktrinlerden de anlaşılmaktadır.

Kaldı ki günümüzde muharebeler Şekil ve kapsam değiştirmişlerdir. Bu sebeple muharebe sahası bütün vatan sathıdır ve muharebe sahasının hazırlanması barış zamanından itibaren sürekli ve teferruatlı bir gayret gerektirir. Bunun için barış zamanından itibaren ülkenin tüm güvenlik kaynaklarının bütüncül ve sinerji yaratacak bir biçimde işletilmesi kritik öneme sahiptir. Bir başka ifadeyle Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminden de müşahede edildiği üzere, günümüzde savaşlar artık sadece askeri cephelerde icra edilmemektedir, nitekim tehdit görünmez, harekât sahası da belli bir coğrafi alanla sınırlı değildir. Dolayısıyla günümüz savaşlarında sadece klasik askeri savaş doktrinleri uygulanarak başarılı olabilmeyi beklemek gerçekçi değildir. Bu nedenle tehdidin bertaraf edilmesinde farklı yöntem ve stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için güvenlik yönetiminin teşkilat yapısı, karar verme sistemleri, imkân ve kabiliyetleri tehditlerin bertaraf edilebilmesi maksadıyla iyileştirilmeli ve düzenlenmelidir. Bunun için barış zamanından itibaren her seviye insan kaynağının güçlendirilerek personelin kendiliğinden iş görme kabiliyetlerinin teşvik edilmesi önemlidir. Nitekim stratejik savunma bağlamında tüm askeri ve askeri olmayan kaynaklar, ülke savunmasının planlanmasında göz önünde bulundurulmalı ve icraya dahil edilmelidir, elbette sivil savunma örgütleri de buna dahildir. Bu bağlamda Ukrayna'nın kuvveti nispetinde savaş öncesi topyekün bir harp için kapsamlı bir hazırlık yaptığı ifade edilebilir.

Diğer taraftan günümüz savaşları tedafü ve taarruzi harekâtın birlikte yürütüldüğü, milli güç unsurlarının tümünün bir ahenk içinde istenen son duruma ulaşmak maksadıyla terkip ve tevcih edildiği bir stratejik anlayışın benimsenmesini gerekli kılmaktadır. Bu noktada stratejik savunma, bir tür askeri planlama doktrini ve bir kara veya hava sahası, istila veya saldırı olarak yürütölen stratejik bir saldırıyı caydırmak, direnmek ve püskürtmek amacıyla kullanılan bir dizi savunma ve/veya taarruzi askeri ve askeri olmayan faaliyetler bütünüdür. Bu anlamda stratejik savunma, siber savaş, ekonomik yaptırımlar gibi askeri olmayan birtakım yöntemlerin tatbikini veya bir cephede savunma harekâtı yaparken diğer bir cephede taarruzi bir harekâtın yapılması gibi hibrit ve çok yönlü stratejilerin uygulanmasını icap ettirir. Yani stratejik savunma doğası gereği edilgen değil, aktif bir savunma stratejisidir. Bu kapsamda sıklıkla askeri aldatma, propaganda ve psikolojik savaşın yanı sıra askeri ve askeri olmayan önleyici stratejilere başvurulmasını gerektirir. Bu noktadan bakıldığında da Ukrayna'nın Rusya'nın askeri işgal

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

girişimi bağlamında uluslararası kamuoyunun desteğini lehine çevirmesi, kuvvetli Rus Ordusuna karşı koyabilmek için ordusunu asimetrik etkisi ve kuvvet çarpanı yüksek olan, etki gücüne oranla daha az maliyetli, silahlı insansız hava araçları, tanksavar sistemleri ve hava savunma üniteleri ile donatması ve bu silah sistemlerini etkin bir şekilde kullanması, taarruzi ve tedafüi harbin gereklerini uygun bir ölçekte ve yerindeliikle mezc etmesi gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda, stratejik savunma konseptine uygun bir harekât icra ettiği gözlemlenmektedir.

Nitekim stratejik savunma düşüncesi, bilhassa jeopolitik ve sosyoekonomik kaynakların ülke menfaatleri için kullanılması bağlamında esasen barış zamanından itibaren devam eden bir kısım önlemlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bunların başında komşu ve bölge ülkeleri ile güven ve güven artırıcı ilişkilerin geliştirilmesi ve böylece komşu ve bölge ülkelerin aşırı ve orantısız silahlanma çabalarının önüne geçilmesi kritik öneme sahiptir. Bu bakımdan revizyonist ülkelerin yayılmacı ve agresif bir askeri stratejilerinin çok yönlü ilişkilerle dengelenmesi kritik öneme sahiptir. Yani bu yönüyle stratejik savunma, aynı zamanda, herhangi bir zamanda dünyadaki çoğu ulus devletin baskın bir barış zamanı duruşudur. Bu açıdan bakıldığında bu anlayış ulusal güvenlik yönetimi açısından, sadece askeri bir sefer, zaman ve mekanla sınırlandırılmış bir faaliyet değildir. Tersine stratejik savunma alegorik olarak, doğası gereği taarruzi bir ruha sahip, aynı anda hem bir cephede savunurken, diğer bir cephede atılğan hareket tarzları benimseyebilen, her safha ve aşamada inisiyatifi elde elde bulundurmayı hedefleyen bir stratejik paradigmanın ifadesidir. Bu yönüyle Ukrayna'nın Rusya'nın tüm ezici askeri gücüne karşı, halkıyla topyekün bir şekilde gösterdiği milli direniş hareketi, bir yönüyle stratejik savunma konseptinin sahada vücut bulmuş bir halini temsil etmektedir.

Tartışma

Rusya'nın Şubat 2022 Ukrayna işgal girişimi esasında uzun bir hazırlık dönemine sahiptir. Mezkur işgal girişimi ki Rusya tarafından bu işgal girişimi bir savaş olarak değil, askeri bir sınır ötesi operasyon olarak tanımlanmaktadır, Ukrayna'nın Kırım ve Donbas bölgelerinde gerçekleştirdiği askeri operasyonlarla başlamıştır. Bu süreç nihayetinde Rusya'nın başarılı olamaması halinde meşruiyeti tartışmalı ve görünürde uluslararası hukuka aykırı olması nedeniyle, Rusya'nın geçici kazanımlarının sonrasında geri alınacağı ve üstelik büyük tazminatlara mahkum edilebileceği bir sonuca evrilebilme olasılığına sahiptir. Çünkü Rusya bu süreçte uluslararası hukuk normlarının ve harp hukukunun dışında, küresel barışı tehdit eden,

ne yapacağı önceden tahmin edilemeyen, mütemadiyen komşularını tehdit eden ve tarafı olduğu uluslararası antlaşmaları ihlal eden bir haydut devlet misali, yıkıcı ve yıpratıcı, zorba bir Őiddet ve terör stratejisi benimsemiştir. Bu nedenle süreç tamamlandığında Rusya, muhtemelen muhatap olacağı ekonomik sıkıntıların ve sosyolojik çöküntülerin bir neticesi olarak düşeceği acziyetten kurutulmak için vereceği tavizlerden dolayı, bütün kazanımlarının yok hükmünde sayılması ihtimali ile karşı karşıya kalabilmesi ihtimal dahilindedir. Bunun gerçekleşmemesinin tek bir koşulu, tüm kartların yeniden karıldığı ve dağıtıldığı ve artık meşru olmanın veya makuliyet sınırında kalmanın hiçbir anlam ve öneminin kalmadığı bir üçüncü dünya savaşı sonrası, apokaliptik ve distopik yeni bir dünya düzeni olabilir.

Uluslararası ilişkiler veçhesinden Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimi, sadece Rusya ve Ukrayna arasında devam eden bir savaştan ibaret değildir. Bu mücadele bir yönüyle demokratik ülkeler ile totaliter rejimler arasındaki küresel ölçekli bir büyük kavganın bir parçasıdır ve sonunda kaçınılmaz olarak birçok tarafı kendileri açısından olumlu veya olumsuz olarak etkileyecektir. Bu mücadelenin sonunda eğer demokratik ülkeler başarılı olursa, dünya belki daha fazla demokratik ve insan haklarına vurgu yapıldığı, daha refah bir hal alacak veya aksi halde nasyonal sosyalist akımlar güçlenecek ve bazı ülkeler daha da marjinalleşerek radikalleşecektir. Bir başka ifadeyle süreç kaçınılmaz olarak, ya totaliter rejimlerin dönüşerek daha fazla demokratik normları benimseyecekleri çoğulculuğun övüldüğü bir sürece, ya da totaliter rejimlerin marjinalleşerek tehdit ve risklerin çoğalacağı bir yeni küresel güvenlik eşiğine doğru evirilecektir. Nitekim Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminde, Azerbaycan her ne kadar Rusya'ya karşı getirilen yaptırımlara destek olmasa da fiilen Rusya'ya askeri anlamda destekte de bulunmamıştır. Bununla beraber Ermenistan açıkça Rusya'nın yanında saf tutmuş ve Hava Kuvvetlerine ait bazı uçaklarla Rusya koalisyon kuvvetlerine iştirak etmiştir. Bununla birlikte Beyaz Rusya, açıkça Rusya'nın yanında yer almış ve kendi ülke topraklarından Ukrayna'ya gerçekleştirilen taarruzlara ev sahipliği yapmış ve askeri koalisyonda fiilen yer almıştır. Ayrıca, kategorik olarak Batı karşıtı olan İran ve Çin gibi ülkeler de askeri koalisyonda yer almasalar bile, Rusya'yı meşru gösterici bir tutum almışlardır. Dolayısıyla mezkur sürecin İran, Çin ve Rusya arasındaki ittifakı güçlendirdiği ifade edilebilir. Buna ilave olarak Ermenistan ve Beyaz Rusya ile birlikte, Kazakistan ve Kırgızistan'da Sovyetler Birliği'nin eski bir parçası olarak Rusya'nın yanında bir tutum almışlardır. Ancak başlangıçta Rusya'nın yanında yer alması beklenen Hindistan Őu ana kadar tarafsızlığını muhafaza edebilmeyi başarmış, arada kalan Pakistan'da ise hemen sürecin başında ülkenin Başbakan'ı görevi bırakmak ve Batı yanlısı bir Başbakan'ın göreve gelmesi gibi bir hadise yaşanmıştır. Öbür

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

tarafından bilhassa Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz, Fransa ve Almanya birer NATO üyesi olarak, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri'nin başını çektiği Batılı koalisyonu koşulsuz ve en fazla destek veren ülkeler arasında yer almışlardır. Bu ülkelere ilave olarak Japonya, Güney Kore ve Avustralya da sürecin başından itibaren tereddütsüz bir biçimde Batılı müttefiklerinin safında yer almışlardır. Nitekim, Rusya'nın Ukrayna işgal girişiminde başarıya ulaşabilmesi sadece sahada kazandığı askeri başarılarla değil, ancak Ukrayna'nın Batılı müttefiklerini tek vücut olarak Ukrayna'ya destek olmaktan vazgeçirebildiği an gerçekleşebilir. Türkiye ise bu süreçte bir yönüyle Batılı koalisyonların açık kapı ve diyalog politikası gereği olsa gerek, Batılı devletlerce alınan kısıtlama ve yaptırımlara katılmamakla birlikte olası bir ateşkes ve barış anlaşması için bir irtibat ve temas ülkesi konumunda, ama genel hatlarıyla Batılı müttefiklerinin safında bir konum benimsemektedir. Nitekim Türkiye bir taraftan Ukrayna'yı silahlı insansız hava araçları tedarikçisi olarak desteklemekte, diğer taraftan da Rusya ile diyaloguna devam etmektedir. Bu noktada Ukrayna'nın Batılı müttefikleri eğer, pragmatik bir tavırla kısa vadeli ticari kazançlarını önceliklendirir ve Rusya'ya karşı uygulanan yaptırımlardan vazgeçer veya Rusya tarafından karşı tedbir olarak devreye sokulan bazı yaptırımlardan kaçınmak için taviz verirlerse, Rusya hedefine ulaşabilir ve elde ettiği fiili durumu uluslararası kamuoyunda meşrulaştırabilir (URL-7). Bu sebeple Ukrayna'nın Batılı müttefiklerin Rusya karşısındaki duruşları çok önemlidir. Bu noktada Macaristan ve Polonya gibi Rusya ile Batılı ülkeler arasında tampon devlet konumundaki ülkelerin tavır ve tutumları hem Ukrayna'ya aktarılacak yardımların dozunu hem de savaşın sonucunda elde edilecek fiili askeri durumun müzakere ve anlaşma masalarında meşruiyetini belirleme anlamında kıymetli olacaktır. Diğer taraftan bu ülkelerin tamamı bu sürecin sonunda, elbette bu mücadelenin kazanımı ve kaybedeninin kim olduğuna, nasıl ve neyi kazandığına ve kendi tutumlarına bağlı olarak birtakım kazanımlar, kayıplar ve kaçınılmaz olarak dönüşümler yaşayacaktır.

SONUÇ

Sonuç olarak Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimi neticesi ne olursa olsun kesinlikle, medeni ülkeler açısından, uluslararası barışın tesisi amacıyla çevre ülkeler ile ilişkilerini geliştirmeleri, bölgesel ve küresel ölçekte çevre ülkeler ve halklar ile kendi ülkeleri ve halkları arasındaki ekonomik ve sosyal fırsat eşitsizliğinin azaltılması için pozitif çaba göstermeleri hususunda bir dönüşüme sebebiyet verecektir. Ayrıca bu süreç medeni ülkelerin, ancak hibrit barış konsepti çerçevesinde aksiyolojik bir reel politik ile örgütlü bir biçimde totaliter

revizyonist ölkeler ile mücadele edebileceklerini idrak etmeleri noktasında kat'i bir dönüşüm yaşayacakları kritik bir sürece de atıf yapmaktadır. Çünkü süreçle birlikte, eğer ölkelerini idare edenler, ne kadar populist ve otokratik olsalar bile, halklarının zihinlerinde savaşma isteğini nakşedemezler ise, ölkelerini lüzumsuz bir savaşa sokamazlar bilgisinin, medeni ve refah dünya tarafından idrak edilmesine zemin hazırlayan gelişmeler tecrübe edilmektedir. Bunun için evvela toplumlar arasındaki müşterek insanlık değerlerinin inşa edilmesine yönelik gösterilen çabalar teşvik edilmelidir. Bu maksatla milli güç unsurlarının müşterek insanlık ideali ile harmoni edildiği bir hibrit barış konseptinin tatbiki ve yerleşik hale gelmesi için mücadele edilmesi, bölgesel ve küresel barışın tesisi ve idamesi için hayati derecede öneme sahiptir. Nitekim bu bağlamda, uluslararası barış ve güvenliğin tesisi için dış politika ve ulusal güvenlik konularının asla iç politik malzemesi yapılmadan, uluslararası hukuk normları çerçevesinde yürütölmesi için gösterilen çabalar övölmesi, ulusal güvenlik ve dış politikaya dair meselelerin Mustafa Kemal Atatürk'ün veciz ifadesiyle, "Yurtta sulh, cihanda sulh" ölküsü çerçevesinde barışçıl yöntemlerle çözölmesi için gayretler sarf edilmelidir.

Diğer taraftan Rusya'nın Ukrayna işgali bağlamında uluslararası hukuk, uluslararası ilişkiler ve uluslararası güvenlik noktasında gerçekleştirilen tartışmalar genellikle meseleye analiz birimi olarak tüzel bir kişilik veya canlı bir organizma olarak ulus devlet bakış açısını yansıtan yorum ve değerlendirmeler ekseninde gerçekleşmektedir. Bununla beraber esasen devletleri idare eden ve devlet aklını temsil eden gerçek kişilikler bu noktada ya göz ardı edilmekte ya da gerçek kişilere gerekli ihtimam gösterilmemektedir. Bu noktada belki ölkelerin liderlerinin kişilik özellikleri, siyasi, dini ve ideolojik angajmanları veya gayri meşru bir takım yapılarla çıkar amaçlı ilişkileri bir yönüyle Başkomutanlık makamını temsil etmeleri nedeniyle bir ölçüde dikkate alınırken, geri kalanlar sanki otomatik birer makina veya robotmuş gibi, kişiliksiz ve sadece üst iradenin emirlerini koşsuz bir mutlak itaat ile yerine getirmekle meşgul varlıklar olarak önemsizleştirilmektedir. Bu bağlamda bu çalışma, taraf ölkelerin ve ikincil derecede müdahil diğer ölkelerin ana karar vericilerinin şahsiyet ve kişilikleri üzerinden interdisipliner bir biçimde uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, sosyoloji ve psikoloji bilim dalları perspektifleriyle eklektik olarak ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Ali, I., Stewart, P. (2022, 24 March). Russian forces appear to shift to siege warfare in Ukraine-U.S. official. Reuters.
- Ceylan, Ő. Ő. (2006). Francis Fukuyama ve Tarihin Sonu Tezi, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 233-252.

Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik Bir Değerlendirme

- Darwin, C. (1859). *The Origin of Species by Means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life*, London: John Murray.
- Fleming, B. P. (2011). *The Hybrid Threat Concept: Contemporary War, Military Planning and the Advent of Unrestricted Operational Art*. Fort Leavenworth, KS: U.S. Army School of Advanced Military Studies (SAMS), U.S. Army Command & General Staff College.
- Fukuyama, F. (1992). *Yeni Dünya Düzeni*, K. Çağlayan (Çev.), İstanbul: Ağaç Yayınları.
- Fukuyama, F. (1995). *Tarihin Sonu mu*, Ankara: Vadi Yayınları.
- Gordon, M. R., Leary, A. (2022, 22 March). Russia, Failing to Achieve Early Victory in Ukraine, Is Seen Shifting to 'Plan B'. <https://www.wsj.com/articles/russia-failing-to-achieve-early-victory-in-ukraine-is-seen-shifting-to-plan-b-11647824374>
- Gürcan, M. (2012). *Savaşın Evrimi ve Teorik Yaklaşımlar, Teoriler Işığında Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri*, İstanbul: Bilgesam Yayınları.
- Hannah, A. (1958). *The Origins of Totalitarianism*, New York: Meridian Books.
- Hoffman, F. (2007). *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, Virginia: Potomac Institute for Policy Studies.
- Hoffman, F. G. (2009). Hybrid Warfare and Challenges, *Joint Force Quarterly*, 34-48.
- Hoffman, F. G., Mattis, J. N. (2005). Future Warfare: The Rise of Hybrid, *US Naval Institute Wars Proceedings*, 1-2.
- Kimhi, S., Yohanan, E. (2012). Determinants of Students' Perceptions of Conventional and Unconventional War Threats, *Democracy and Security*, 8(3), 228-246.
- Kitzen, M. (2020). *Operations in Irregular Warfare. Handbook of Military Sciences*, New York City: Springer.
- Kolektif (2019). *Atatürk Sözleri*, İstanbul: Diga Kitap.
- Markov, A. (2016). *Hybrid Pedagogies for Hybrid War*, *AFASES*, 18(2), 509-516.
- Martinez, F. (2013). On the Peripheral Character of Russia, *Centro de Estudos Sociais da Universidade de Coimbra*, 19, 54-84.
- Medvedev, S. (1998). Catholic Europe, Marginal Russia, and Postmodern North, An Essay on the Origins and Limits of the European Project, *Northern Dimensions*, 1(1), 44-61.
- Menon, R., Rumer, E. B. (2015). *Conflict in Ukraine: The Unwinding of the Post-Cold War Order*, Cambridge: MIT Press.
- Osmaczyk, J. E. (2002). *Encyclopedia of the United Nations and International Agreements*, Abingdon: Routledge Books.
- Osterud, O. (2008). Global Conflict Trends: A Rejoinder, *Conflict, Security & Development*, 8(3), 383-386.
- Rauta, V. (2014). War, Clausewitz and the Trinity, *Political Studies Review*, 12(2), 284.
- Rothschild, E., Buzan, B. ve Hansen, L. (2007). *What is Security*, London: Sage Publications Ltd.
- Sartre, J. P. (1999). *Hepimiz Katiliz-Sömürgecilik Bir Sistemdir*, R. Zarakolu (Çev.), İstanbul: Belge Yayınları.

- Schroefl, J., Kaufman, S. J. (2014). Hybrid Actors, Tactical Variety: Rethinking Asymmetric and Hybrid War, *Studies in Conflict & Terrorism*, 37(10), 862-880.
- Stoker, D., Whiteside, C. (2020). Blurred Lines: Gray-Zone Conflict and Hybrid War-Two Failures of American Strategic Thinking, *Naval War College Review*, 73(1), 1-37.
- Şengöz, M. (2020a). Türkiye Cumhuriyeti'nin Ulusal Güvenlik Paradigması Üzerine Bir Değerlendirme, *Takvim-i Vekayi*, 8(1), 1-71.
- Şengöz, M. (2020b). Siyasi Sınırların Yeniden Dizaynı Projesinde Stratejik Bir Enstrüman Olarak Vekalet Savaşı Konsepti ve Bileşenleri Üzerine Bir Kritik, Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi, ICRESS, 2020.
- Şengöz, M. (2020c). Askeri Sevk ve İdarenin Bilim ve Sanatla Olan İlişkisi Üzerine Kavramsal Bir Çalışma, *İmgelem*, 4(6), 205-224.
- Thornton, R. (2015). The Changing Nature of Modern Warfare, *The RUSI Journal*, 160(4): 40–48.
- Tzu, S. (2015). *The Art of War*, Chiron Academic Press; Authoritative ed. Edition.
- URL-1: "Tracking Social Media Takedowns and Content Moderation During The 2022 Russian Invasion of Ukraine". (2022, 27 Mayıs). <https://mediamanipulation.org/research/tracking-social-media-takedowns-and-content-moderation-during-2022-russian-invasion> (Erişim: 27.05.2022).
- URL-2: "Ukraine and Russia: What you need to know right now". (2022, 02 Eylül). <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-russia-what-you-need-know-right-now-2022-08-18/> (Erişim: 02.09.2022).
- URL-3: "Russia Ukraine News". (2022, 21 Mart). <https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-putin-news-03-21-22/index.html> (Erişim: 21.03.2022).
- URL-4: "War in Ukraine. Retrieved from As it happened: UK and US urge caution on Russian pledge to reduce attacks". (2022, 29 Mart). <https://www.bbc.com/news/live/world-europe-60890199> (Erişim: 29.03.2022).
- URL-5: "Ukraine war: Ukrainian fightback gains ground west of Kyiv". (2022, 23 Mart). <https://www.bbc.com/news/world-europe-60847188> (Erişim: 29.03.2022).
- URL-6: "Ukraine war in maps: Tracking the Russian invasion". (2022, 12 Eylül). <https://www.bbc.com/news/world-europe-60506682> (Erişim: 12.09.2022).
- URL-7: "EU imposes sanctions on state-owned outlets RT/Russia Today and Sputnik's broadcasting in the EU". (2022, 02 Mart). <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/> (Erişim: 06.09.2022).
- Vision-Alonzo, G. (2017). *The Carrera Revolt and "Hybrid Warfare" in Nineteenth Century Central America*, London: Palgrave Macmillan.
- Waewer, O. (2008). Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi, *Uluslararası İlişkiler*, 5(18), 151-178.

**Rusya'nın Ukrayna İşgal Girişimi Bağlamında Stratejik ve Aksiyolojik
Bir Değerlendirme**
